

Consiliul pentru Prevenirea Torturii
Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT
privind vizita preventivă de monitorizare
efectuată în Penitenciarul nr.15 - Cricova,
pe data de 30 noiembrie 2016

Raportul a fost elaborat de către:

Svetlana Doltu – membru Consiliul pentru Prevenirea Torturii , raportor principal

Ceslav Panico – membru, co-raportor

Radu Nicoară – membru, co-raportor

Mihail Gorincioi – membru, co-raportor

Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la data de **24 octombrie 2016** în corespundere cu prevederile Legii nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul Consiliului este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform punctului 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*, Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite preventive și de monitorizare în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

I. PRELIMINĂRI

La 30 noiembrie 2016, (în perioada 10.10 – 14.30) membrii Consiliului de Prevenire a Torturii (în continuare Consiliu CPT) de comun cu reprezentanții Oficiului Avocatului Poporului (Ombudsmanului) au efectuat o vizită preventivă în Penitenciarul nr.15-Cricova, aflat în subordinea Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției.

Vizita a fost realizată în următoarea componență:

1. Iurie Dubenco – Oficiul Ombudsmanului
2. Lilian Tudosan – Oficiul Ombudsmanului
3. Svetlana Doltu – membru CPT
4. Radu Nicoară – membru CPT
5. Mihail Gorincioi – membru CPT
6. Ceslav Panico – membru CPT

Scopul vizitei: Monitorizarea condițiilor de detenție în Penitenciarul nr.15-Cricova

II. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE

Penitenciarul nr.15-Cricova¹ este amplasat în municipiul Chișinău, sect.Rîșcani, orașul Cricova, str.Luceafărului 9. Reprezintă penitenciar de tip închis pentru detenția condamnaților majori de gen masculin. Plafonul de detenție a penitenciarului constituie² 600 locuri.

Instituția dispune de 4 blocuri locative, unitate medicală, bibliotecă, bloc alimentar cu ospătărie, depozit pentru produse alimentare, spălătorie, bai și alte încăperi auxiliare.

¹ <http://penitenciar.gov.md/ro/penitenciarul-15-cricova>

² <http://penitenciar.gov.md/ro/statistica>

Penitenciarul este împărțit în 6 sectoare: 5 sectoare sunt cu regim comun, 1 sector este predestinat condamnaților amplasați în carantină, izolator disciplinar și celor în regim special. Pe teritoriul penitenciarului este amplasat blocul administrativ la etajul 2, împreună cu biblioteca și unitatea medicală. În afara penitenciarului sunt amplasate farmacia, odaia de primire a coletelor și alte birouri cu destinație administrativă.

În ziua vizitei în instituție se află 699 persoane. prezente se distribuie, precum urmează:

- La regim comun de detenție – 671
- La regim initial de detenție – 26
- În carantină – 13
- Sector izolat – 34
- Unitatea medicală – 5

Conform schemei de încadrare a Penitenciarului nr. 15 Cricova³, statul de personal al penitenciarului constituie 81 funcții dintre care 40 funcții de ofițer, 31 de subofițer și 10 funcții salariați civili. La moment activează 42 ofițeri (inclusiv 2 din contul funcțiilor atestate, persoanele fiind în concediul pentru îngrijirea copilului) și 29 subofițeri. Sunt vacante 2 funcții de supraveghetor al serviciului regim și supraveghere și o funcție de contabil casier al serviciului financiar. Cu referire la personalul neatestat, s-a stabilit că sunt 11 persoane fizice angajați civili (inclusiv 7 ocupă funcția întreagă și 4 angajați prin cumul (0,5 salariu).

O nemulțumire accentuată a fost remarcată din partea personalului Penitenciarului nr 15 cu referire la escorta deținuților către instanțele judecătorești, care le cade în sarcina lor deși pentru această activitate nu au fost bugetate resurse. În anul 2016, au fost efectuate cca 285 de escorte, fiind implicați 714 colaboratori.

Toate aceste date indică la deficiențe grave la nivel instituțional în asigurarea cu personal în toate serviciile, fapt ce nu permite asigurarea executării adecvate a atribuțiilor directe profesionale ce nu permite menținerea disciplinei în rindul condamnaților, precum și neasigurarea tuturor posturilor existente cu supraveghetori și condiții nesigure de deținere pentru condamnați și personalul aflat pe timp de noapte în instituție. Implicare excesivă în escortări, care a apărut în legătură cu amnistia, agravează și mai mult criza de resurse umane.

2.1 Accesul în instituție

Accesul în instituție pentru echipa de monitorizare la punctului de control a fost asigurat cu întârziere⁴, fiind nevoie de circa 20 de minute pentru a clarifica scopul vizitei și componența, timp care echipa de monitorizare a petrecut-o în fața ușii de la intrarea în

³ Ordinul MJ nr.32 din 23.01.2012, cu ulterioarele modificari ord.MJ nr.238 din 22.05.2014

⁴ Art 31 (7) Membrii Consiliului dispun de legitimație de serviciu și se bucură de garanțiile de independență și inviolabilitate stabilite pentru Avocatul Poporului. Art 11 j) să aibă acces nelimitat și imediat, în orice moment al zilei, în orice sector al locurilor de detenție, la orice informație privind tratamentul și condițiile de detenție a persoanelor private de libertate; (Legea nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului).

penitenciar. O îngrijorare în acest sens provoacă faptul că am fost anunțați despre necesitatea verificărilor suplimentare de șeful penitenciarului, ce indică la necunoașterea legislației de către conducerea instituției și reprezintă o situație inadmisibilă în virtutea atribuțiilor lor funcționale și necesită intervenția urgentă din partea Departamentului Instituțiilor Penitenciare în calitate de organ ierarhic superior⁵.

După intrarea în penitenciar am avut discuții cu șeful și șeful-adjunct al penitenciarului. Discuțiile au fost axate pe scopurile și obiectivele vizitei efectuate de către Consiliu, la fel s-au solicitat informații generale despre instituție și probleme majore cu care se confruntă instituția și deținuții. Problemele invocate de conducerea instituției se referă la supraaglomerarea penitenciarului, lipsa resurselor financiare pentru reparația unei părți a clădirii unde ar putea fi cazați suplimentar în jur de 60 de deținuți, lipsa serviciului de escortă, insuficiența personalului și remunerarea indecentă a acestora. După discuția cu administrația Penitenciarului nr.15- Cricova, echipa de monitorizare a avut acces la orice încăpere/spațiu din interiorul penitenciarului(cu însoțirea colaboratorilor instituției), inclusiv și la informațiile necesare pentru a-și îndeplini sarcina, cu posibilitatea fotografierii a încăperilor/registrelor de evidență, precum și posibilitatea folosirii echipamentului necesar documentării (aprecierea suprafeței și temperaturii, etc).

Delegația a fost în măsură să aibă întrevederi fără martori (colaboratori/ reprezentanți instituției de detenție) cu persoanele private de libertate cu care a dorit să vorbească, ce se aflau la oricare regim de detenție. *Tot odată, cu unele persoane deținute în regim de securitate sau în izolatorul disciplinar, delegația a avut posibilitatea de a discuta doar printe gratii (a 2-a ușă de securitate în celulă), fiind refuzat de către administrație accesul nemijlocit în celule pe motiv de pericol pentru securitatea personală.*

Unele informații solicitate au fost furnizate imediat sau pînă la sfîrșitul vizitei, altele informații au fost expediate membrii Consiliului/OAP prin intermediul poștei electronice (la data de 5.12.2016).

În special au fost vizitate următoarele locații:

- Biblioteca penitenciarului;
- Unitatea medicală;
- Curtea interioară, unde persoanele condamnate își pot petrece timpul liber;
- Cantina, bucătăria penitenciarului și spațiile de depozitare a alimentelor pentru prepararea hranei;
- Spălătoria;
- Spațiile locative din blocul nr. 4, 2;
- Blocul nr. 1, destinat carantinei, regimului inițial, izolatorului disciplinar, (violare a regimului de detenție), deținuților izolați pentru măsuri de securitate;
- Atelierul de lucru cu metalul;

⁵ Punct 7. Funcțiile Departamentului Instituțiilor Penitenciare: f) contribuie la ridicarea nivelului profesional, reciclarea personalului în funcție de necesitatea de serviciu; g) organizează instruirea colaboratorilor sistemului penitenciar privind respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;(HG Nr. 1310 din 24.11.2008 cu privire la Departamentul instituțiilor penitenciare)

- Încăperile destinate vizitelor de lungă și scurtă durată;
- Sala de sport/fotbal;
- Încăperea ofițerului de serviciu (cu instalații de monitorizare/supraveghere video a unor blocuri/ încăperi ai penitenciarului).

III. ASPECTE GENERALE CONSTATATE

3.1 Suprapopularea

Capacitatea instituției la momentul vizitei era de 600 locuri. La moment instituția este supraaglomerată, în custodie fiind 697 deținuți, adică cu 97 persoane mai mult decât prevede capacitatea instituției.

Spațiile de deținere sunt împărțite în 6 sectoare (5 sectoare cu regim comun și un sector disciplinar). Cu referire la condițiile de detenție în sectoare, concluzionăm că deținuții dispun de mai puțin de jumătate din suprafața minimă de 4 m.p. stabilită de standardele internaționale⁶. Pe teritoriul penitenciarului, este amplasat încă un sector locativ cu capacitatea de circa 60 locuri, care nu este utilizat pe motiv de necorespondere a standardelor (acoperișul este deteriorat

Pe parcursul vizitei au fost făcute măsurări a suprafeței a diferitor sectoare de locuit a penitenciarului. Spre exemplu, în sectorul 4 etajul 2 în dormitoarele cu capacitate mare (2 la număr), în unul pentru fiecare deținut îi revenea 1,3m², în al doilea 1,75m². *Consiliul recomandă ca spațiile locative pentru deținuți să fie aduse în conformitate cu prevederile naționale art. 244 Codul de executare a RM al.(2)*^{7,8}.

Comitetului European Pentru prevenirea Torturii atrage atenția că dormitoarele mari implică inevitabil o lipsă de intimitate a deținuților în viața de zi cu zi. Mai mult, riscul de intimidare și violență este ridicat. Astfel de modalități de locuire pot facilita dezvoltarea sub-culturilor de factură criminală și menținerea coeziunii organizațiilor criminale. Acestea pot face astfel încât controlul efectiv realizat de personal să devină extrem de dificil, chiar imposibil. În special, în cazul unor tulburări în închisoare, nu pot fi evitate intervențiile exterioare care implică folosirea considerabilă a forței.

3.2 Delimitarea improvizată în dormitoarele cu capacitate mare

Starea sanitar igienică diferă în diferite odăi și dormitoare de la satisfăcătoare până la inadmisibilă. Este evident fenomenul suprapopulării în instituție, dar și a distribuirii inechitabile a condamnaților în spațiile existente. Astfel, au fost identificate dormitoare

⁶ Recomandarea Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și jurisprudența CEDO

⁷ Norma de spațiu locativ stabilit pentru un condamnat nu poate fi mai mică de 4 m2

⁸ Recomandarea Comitetului European Pentru prevenirea Torturii subliniază că „toate serviciile și activitățile dintr-o închisoare vor fi afectate în mod negativ dacă este necesar să se adăpostească mai mulți deținuți decât numărul pentru care a fost creată; calitatea vieții va fi coborâtă în totalitate, în mod semnificativ. Mai mult decât atât, nivelul de supraaglomerare într-o închisoare sau într-o anumită parte din ea, poate fi astfel încât, prin el însuși, să fie inuman și degradant din punct de vedere fizic”.

imense suprapopulate, rău aerisite și insuficient iluminate. Deținuții au delimitat prin cuverturi spațiile ale dormitorului a câte 4-6 metri pentru două persoane, acest fapt nu permite realizarea eficientă a aerisirii și dereticării umede și favorizează răspândirii diverselor maladii infecțioase periculoase, inclusiv a tuberculozei.

3.3 Lipsa spațiilor de stocare a lucrurilor personale

Cu referire la același subiect, există o problemă foarte mare în spațiile de detenție și cu privire la depozitarea lucrurilor personale (deținuții își păstrau lucrurile personale în genți, sub pat), ce și mai mult favorizează creării condițiilor neigienice și imposibilitatea realizării unor măsuri de curățenie generală.

3.4 Fumatul în încăperi

O parte din ferestre din dormitoare sunt în stare avariata, ceea ce nu permite deschiderea frecventă sau invers, sunt neermetice și cu fisuri, de aceea pe timp de iarnă (din spusele deținuților) le ”incleie” și nu le deschid pînă la primăvara. Lipsa aerisirii și fumatul practicat în interiorul încăperii favorizează răspîndirea tuberculozei și complică realizarea măsurilor de control infecției.

În curtea penitenciarului nu au fost observate inscripții, marcaje privitor la locurile destinate pentru fumat.

3.5 Accesul și asigurarea cu apă

În centrul curții penitenciarului este amplasat bazinul antiincendiar plin cu apă.

Situația îngrijorătoare se constată și la capitolul aprovizionării cu apă a blocurilor locative. Din discuțiile cu deținuții constatăm că apa, ca și energia electrică, se asigură conform unor grafice. Referitor la asigurarea deținuților cu apă potabilă, concluzionăm că apa este furnizată din fântâna arteziană a Penitenciarului nr. 4, și deseori presiunea slabă nu permite în egală măsură accesul de către deținuți (în decursul vizitei, la etajele superioare în robinete nu curgea apa). Din discuțiile cu personalul și deținuții, concluzionăm că în perioada caldă problema aprovizionării cu apă se acutizează. Practic în toate blocurile locative, la bucătării, WC-uri și băi au fost observate sticle din plastic și alte rezervoare improvizate (de la 1,5 – pînă la 50 litri) pentru colectarea apei.

La momentul vizitării a blocurilor 4 și 2, în robinete nu era apă. În baza relatării administrației sistarea apei (care este destinată și ca potabilă) a fost sistată independent de voința lor, pe cînd conform relatării deținuților la astfel de practici administrația penitenciarului recurge des.

WC-urile din blocurile locative sunt în stare antisanitară, fiind prezent miros neplăcut din cauza absenței frecvente a apei pentru spalare (fapt confirmat de rezervele epuizate de apă din rezervoarele improvizate). La fel, nu era evacuat gunoiul. Teu și cirpa de spălat podeaua de facto reprezentau mai mult un focar de transmitere a infecției, decît instrument pentru curățenie.

3.6 Igienizarea deținuților

Accesul la baie a deținuților este asigurat de către administrația penitenciarului conform unui grafic stabilit – o dată pe săptămână pentru fiecare deținut în singura baie care se află la subsolul unui bloc locativ, de vineri până duminică. Considerăm că nu este suficientă o singură baie pentru 699 de persoane cu respectare intimității fiecărui deținut și evitarea supraaglomerării.

Nu au fost identificate Registre de evidență a funcționalității băii, precum și a numărului de deținuți care s-au igienizat. Totodată, în cadrul blocurilor locative au fost identificate multiple spații cu băi improvizate, inclusiv dotate cu boilere⁹. Evidența lor, inclusiv a condițiilor sanitar – igienice, nu se realizează, dar pot fi și motivul disfuncționalității sistemului de aprovizionare cu apă și a canalizării prin crearea conexiunilor neautorizate.

Spălătoria funcționează conform graficului stabilit de către șeful penitențiarului. Putem conchide că pe teritoriul Penitenciarului nr. 15, este prezent un singur spațiu destinat spălării/uscării hainelor, lenjeriei dotat cu 2 mașini de spălat având capacitatea de 18 kg dintre care doar una este funcțională. În urma interviului cu deținutul responsabil de acest spațiu, am notat că nu există un registru cu privire la frecvența utilizării acestui serviciu de către deținuți, și că un ciclu complet al mașinii de spălat durează 30 min, programul de lucru fiind: Luni-Sâmbătă, de la ora 08:00-12:00 și de la 16:00-18:00, total 6 ore pe zi. Făcând un simplu calcul, teoretic, fiecărui deținut i se asigură spălarea a 3,7 kg de haine pe lună (ceea ce este categoric mai puțin decât necesitățile decente ale deținuților).

Procesul de primire, spălare, uscare și eliberare a lenjeriei și obiectelor personale ale deținuților nu se documentează. La fel, adiacent spălătoriei este amenajată o uscătoare și o parte de albituri sunt expuse uscării în acest spațiu închis. Nu sunt vizibile instrucțiunile privind securitatea muncii și funcționalitatea mașinilor de spălat, inclusiv orarul de deservire a sectoarelor. Responsabil atât de recepționarea hainelor/lenjeriei, spălarea cât și de uscarea articolelor, este o singură persoană din rîndul condamnaților.

3.7 Asigurarea cu energie electrică

Energia electrică este furnizată instituției în bază de contract de către „Gas Natural fenosa”. Sistemul de încălzire este autonom. Din discuțiile cu deținuții constatăm că energia electrică se asigură conform unor grafice. Sunt atestate cazuri de deconectare a luminii pe timp de noapte. Membrii Consiliului constată că rețelele de electricitate în mai

⁹ Punct 90. Deținuților li se interzice: ..conectarea, fără autorizația administrației, la rețelele electrice sau modificarea lor, intervenția în funcționarea sistemului de încălzire și de aprovizionare cu apă, folosirea aparatelor electrice de încălzire a apei cu puterea mai mare de 250W (HG nr. 583 din 26.05.2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați)

multe celule din sectorul cu regim special (izolator disciplinar) sunt defecte și necesită reparații urgente.

3.8 Lumina naturală

Au fost observate diferențe substanțiale între condițiile de detenție a deținuților din diferite spații de detenție, astfel încât în spații restrânse pot fi cazate 44 persoane (în paturi supra-etajate în două rânduri, fiind separate sumar cu pături și cearșafuri, mirosul predominant fiind de tutun, lumina solară pătrunzând doar în proporție de 10% având în vedere poziționarea paturilor lângă perete - unde lipsește cu desăvârșire accesul luminii solare, lumina artificială fiind insuficientă, ori ferestrele încăperilor unde se dețin persoane private de libertate trebuie să fie suficient de mari pentru ca deținuții să poată citi sau munci la lumina naturală), în același timp în alte spații încăpătoare erau cazate de la 3 până la 6 persoane (cu asigurarea tuturor standardelor de decență cu privire la locurile de detenție).

În sectorul disciplinar, condițiile inumane și degradante au luat o amploare covârșitoare având în vedere următoarele: 1. unele spații de detenție dispuneau de geamuri acoperite, nefiind posibilă pătrunderea luminii solare, problema constând în prezența unui perete din beton care practic bloca utilitatea și funcțiunea geamurilor; 2. sisteme de ventilare lipseau cu desăvârșire; 3. grupurile sanitare improvizate în camerele de detenție erau insalubre și neconforme (fiind separate de spațiul de locuit printr-un perete care nu asigură intimitatea deținuților). Au fost observate camere de până la 8 m.p. unde erau cazate 4 persoane în 2 paturi supra-etajate, astfel încât fiecărui deținut îi reveneau doar 2 m.p.- ceea ce e contrar prevederilor internaționale. Alt deținut din celula nr.4 a comunicat că au fost cazuri când a avut acces la lumina artificială doar o oră pe zi, aceasta în cazul că acces la lumina naturală la fel nu este. Deținuții au comunicat că s-au plîns administrației penitenciarelor, însă problema nu a fost înlăturată.

3.9 Securitatea antiincendiară

Măsurile de securitate antiincendiară nu se respectă. În diferite încăpări au fost observate prize electrice cu semne vizibile de defecțiune, inclusiv cu echipamente conectate nesigur. Protecția antiincendiară în zona de producere la fel nu se respectă. În dulapul destinat echipamentului antiincendiar se păstrează cărbuni pentru plită.

Un îngrijorător aspect cu privire la normele de siguranță a deținuților, îl reprezintă utilizarea de către aceștia a buteliilor de gaz racordate la dispozitive improvizate la care deținuții prepară hrană în spații locative (nu doar o încălzesc)¹⁰, fapt ce prezintă pericol pentru sănătatea și siguranța condamnaților și personalului.

3.10 Dreptul la petiționare, accesul la informație și comunicarea cu mediul extern

¹⁰ Punct 90. Deținuților li se interzice: ...prepararea bucatelor în încăperile de detenție, de serviciu și în sectoarele de muncă; (HG nr. 583 din 26.05.2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați)

Conform relatărilor administrației penitenciarului persoanele deținute au acces nelimitat la dreptul la corespondență, apeluri telefonice, depunerea plîngerilor atît plîngeri/petiții adresate instituției penitenciare (șefului instituției sau altor colaboratori), cît și plîngeri/petiții adresate persoanelor din exterior/instituțiilor. Accesul este asigurat prin prezența cutiei poștale și două telefoane publice deservite de compania Moldtelecom.

Acest fapt a fost confirmat și de persoanele deținute în regim comun, în discuții private, avînd rechizite necesare procurate din cont propriu sau aduse de rude (pix, hîrtie), iar cutia poștală este amplasată în curtea interioară a penitenciarului, persoanele deținute avînd posibilitate neîngrădită de a plasa în ea. Accesul la conținutul cutiei poștale o are doar reprezentanții Poștei Moldovei/Poștașul, care și dețin cheia la lacătul cutiei, iar corespondența este preluată de ei (conform diferitelor relatări a colaboratorilor penitenciarului) o dată pe zi/două ori pe săptămîină. *Însă, faptul că cutia poștală este amplasată la un loc deschis vizibil de administrația penitenciarului sau de alte persoane deținute, poate intimida persoana deținută care are intenția de a plasa în cutia poștală petiția/scrisoarea etc.*

O situație specifică este observată în Blocul I, unde nu este o cutie poștală destinată persoanelor ce sunt deținute în celulele respective. Iar cererile/plîngerile înaintate de către persoanele deținute sunt ”verificate/filtrate” de către un deținut. Astfel, comunicarea deținuților din carantină cu șefii de sector se realizează prin intermediul unei persoane terțe. În camera de locuit a deținutului secției de deservire au fost depistate 3 cereri neînregistrate ale condamnaților, inclusiv cu mențiuni neformale realizate de șeful de sector și transmise spre corectare solicitantului prin intermediul condamnatului din secția de deservire. Acest fapt poate fi interpretat ca o limitare indirectă la informare și comunicare limitată cu șeful de sector. Fapt inacceptabil în vederea asigurării dreptului la corespondență și dreptului la petiționare a deținuților, deoarece *procedurile eficiente de plîngeri și inspecțiile în închisori reprezintă garanții fundamentale împotriva relelor tratamente, deținuții trebuie să dispună de mijloace de recurs atît în interiorul cât și în exteriorul închisorii, incluzându-se posibilitatea de a avea acces confidențial la o autoritate adecvată.*

Pe teritoriul Penitenciarului nr. 15, este amenajată o bibliotecă, la care au acces deținuții în egală măsură.¹¹ Aceasta reprezintă o singură încăpere unde sunt amplasate rafturile și 3 mese. Literatura avută în posesie reprezintă diferite cărți în special de ediții mai vechi. Abonarea la literatură nouă se face de 2 ori pe an. Din spusele responsabilului de bibliotecă monitorul oficial și altă literatură juridică după caz sunt reînoite. Informații cu privire la abonamente la presa periodică nu au fost obținute. Din registrul evidenței pentru anul 2016 a bibliotecii, conchidem că au împrumutat cărți/ziare 938 de împrumuturi, acest număr fiind relativ mic în comparație cu numărul total de deținuți care își ispășesc pedeapsa în decursul anului 2016.

¹¹ În conformitate cu prevederile Ansamblului de Reguli Minime pentru Tratatamentul deținuților (Rezoluția nr.663 C (XXIV) din 31 iulie 1957, Congresul Națiunilor Unite) (pct. 40): „Fiecare așezământ trebuie să aibă o bibliotecă pentru uzul tuturor categoriilor de deținuți, dotată suficient cu cărți instructive și recreative. Deținuții trebuie să fie încurajați s-o folosească cît mai mult posibil

Constatăm că pe teritoriul penitenciarului, nu este amenajat un spațiu special destinat întrevederilor confidențiale cu avocații, biblioteca fiind utilizată și pentru acest scop, unde sunt asigurați cu masă și scaune, iar în cazul a unor întrevederi concomitente între mai mulți avocați cu deținuții, conform relatărilor administrației penitenciarelor, întrunirile au loc și în cabinetele administrației.

Întru asigurarea contactului deținuților cu familia și cu persoanele din exterior, fiecărui deținut îi este permisă o vizită de scurtă durată pe lună în spațiul special amenajat vizitelor de scurtă durată care este supus monitorizării video. Pentru respectarea vieții private și de familie, la dispoziția deținuților este un bloc destinat vizitelor de lungă durată(3 zile) contra cost, care este dotat cu 17 odăi moderne dotate inclusiv cu pat matrimonial, TV, mini-bucătărie, grup sanitar etc. Dreptul de a beneficia de vizite de lungă durată îl are fiecare deținut care respectă regulamentul interior, o dată la 3 luni. Camerele de întrevederi de scurtă și lungă durată sunt amenajate și reparate, inclusiv cu contribuția deținuților. La momentul vizitei, în camera de întrevederi de scurtă durată nu era nici un vizitator, iar în camerele de întrevedere de lungă durată – o singură persoană. Comitetul poate conchide că achitarea întrevederilor de lungă durată poate fi un impediment considerabil de restricție a comunicării cu rudele și recomandă a fi reevaluat.

IV CONDIȚIILE DE DETENȚIE

a) condiții materiale

În blocurile locative au fost observate urne improvizate de gunoi în stare antisanoitară, dar și cutii cu pâine uscată, care reprezintă o atracție pentru rozătoare și, respectiv – un pericol pentru răspândirea bolilor infecțioase.

Frigiderele din blocul locativ nu sunt supravegheate de către personal privind calitatea și durata de păstrare a produselor alimentare, fiind un eventual risc major de izbucnire a toxiinfecțiilor alimentare.

Condițiile din blocurile locative a penitenciarului sunt diferite și necesită o analiză separată:

Blocul 4 locativ

Delegația a vizitat blocurile locative în care deținuții își petrec majoritatea timpului (zi/noapte). Marea majoritate a deținuților sunt cazați în condiții foarte înghesuite în dormitoare cu o capacitate de până la 56 de persoane, ceea ce înseamnă în mod inevitabil, o lipsă de intimitate pentru deținuți în viața lor de zi cu zi.

Multe celule sunt într-o stare de reparație proastă, puțin aerisite. Condițiile generale de detenție au rămas departe de a fi satisfăcătoare. Accesul la lumina naturală este relativ suficient, pe când accesul la lumină artificială, conform relatărilor deținuților, este limitată, fiind întreruptă zilnic din 2 în 2 ore. *Astfel de condiții de detenție ar putea fi considerate în opinia Consiliului ca tratament inuman și degradant.*

Blocul 2 locativ

În timpul vizitei s-a observat că găzduirea deținuților se face în dormitoare de mică capacitate de pînă la 6 persoane în celulă, dar care se în cadreează în standardele minime de 4 metri de spațiu locativ. Deținuții dispun în deplină măsură de facilitățile, care pot fi considerate privilegiate, utilizate zilnic de către condamnați, cum ar fi: spațiul de dormit, spațiul de zi și instalațiile sanitare, acces la radio/TV separat. A devenit evident că spațiile respective adăpostă liderii informali și cercul lor apropiat.

Blocul 1 locativ (regim inițial, de securitate, carantină și izolator disciplinar)

Ca rezultatul vizitei, au fost constatate, ca persoanele deținute în celule din Blocul I se dețin într-o stare care *pot fi considerate inumane și degradante*. Celulele acestui bloc sunt extrem de înghesuite, întunecoase, umede, fără ventilație. Ferestrele sunt de dimensiuni mici și acoperite cu gratii metalice, care limitează considerabil accesul la lumina zilei, celulele situate pe partea stîngă a izolatorului sunt private de posibilitatea pătrunderii luminii naturale, accesul luminii este împedicată de un perete exterior. Lumina artificială este de o intensitate scăzută. Totodată, aceste celule sunt echipate cu un bloc sanitar, care în același timp, constituie și un veritabil focar de infecție. WC-ul este amenajat necorespunzător, acesta fiind unul de tip asiatic și neizolat de restul odăii. Acest spațiu este doar parțial despărțit de un perete lateral de circa un metru înălțime, ceea ce nu permite păstrarea adecvată a intimității. Persoanele își petrec majoritatea timpului a zilei în aceste încăperi.

Registrul de vizită a carantinei este prezent, dar inscripțiile sunt realizate de personalul medical cu conținut formal, cel mai frecvent "*Am vizitat carcera unde se dețin X condamnați. Plingeri nu au parvenit. Starea sanitară satisfăcătoare*". Ultima inscripție a fost pe data de 27 noiembrie 2016 (duminică), inclusiv examinarea retrospectivă a Registrului denotă lipsa vizitelor zilnice¹² și consemnarea solicitărilor deținuților a asistenței medicale. Totodată, în comunicarea cu condamnații au invocat că foarte rar sunt examinați de către personalul medical, inclusiv lipsa examinării medicale în condiții de confidențialitate.

Registrul vizitelor deținuților plasați separat pentru asigurarea securității personale și Izolatorul disciplinar (carcera) este la fel completat formal, ultima inscripție fiind de pe 27 noiembrie 2016, fiind necesare vizite zilnice a personalului medical în aceste sectoare cu persoane cu acces restricționat către sediul serviciului medical.

Cabintetul medical din acest bloc a fost recent reparat, dar fără respectarea standardelor și cerințelor pentru cabinetele medicale. Dotarea cu mobilier și medicamente este ascetică, lipsește dulap pentru păstrarea medicamentelor cu indicarea grupurilor de bază, precum și lista medicamentelor prezente. La examinare, s-au depistat medicamente cu termen limită de expirare în decembrie 2016 (soluție Papaverin). Medicamentele se păstrează în sertarul biroului, inclusiv în cutii deteriorate. La fel, în timpul vizitei un

¹² Art. 530. Izolatoarele disciplinare sînt zilnic vizitate de lucrătorii medicali, cu efectuarea indicațiilor prescrise de medicul curant. (Statutul executării pedepsei de către condamnați)

deținut ne-a prezentat o fiolă de soluție Lidocaină cu termenul expirat în luna decembrie 2015. Din spusele persoanei, a primit această fiolă de la personalul medical în luna mai 2016 pentru aplicare pe gingie în legătură cu durerile dentare acute, deoarece lipsea medicul stomatolog și nu i se oferea asistența stomatologică necesară. La fel, a relatat că a așteptat consultația stomatologului circa 2 săptămâni și, ca consecință, nu i s-a aplicat nici un tratament fiind efectuată extracția dentară. Această situație cu prezența medicamentelor expirate pare a fi frecventă și poate fi percepută de către Consiliu ca o normă și, în ansamblu ca tratament inuman și degradant.

Acelaș deținut a invocat că a solicitat eliberarea copiei cartelei medicale încă în luna septembrie 2016 și nici pînă la momentul actual nu a primit-o.

Unitatea medicală

La momentul vizitei, a fost abordată și asigurarea serviciilor medicale a deținuților din prisma respectării art. 249 Cod de executare, *asistența medicală se acordă de către un personal medical calificat, în mod gratuit, ori de câte ori este necesar.*

Statele serviciului medical al Penitenciarului nr.15 sunt constituite din 8 funcții, precum urmează:

Șef	1	Funcție atestată
Specialist terapeut	1	Funcție atestată
Felcer	4	Funcție atestată
Medic stomatolog	0,5	Angajat civil
Medic psihiatru, narcolog	0,5	Angajat civil
Laborant	0,5	Angajat civil
Farmacist	0,5	Angajat civil

La momentul vizitei, șeful serviciului medical nu era prezent la serviciu, fiind delegat, din spusele administrației, în Penitenciarul nr.16 Pruncul prin Dispoziția Departamentului Instituțiilor Penitenciare pentru o zi în săptămână în scopul participării la intervenții chirurgicale în calitate de medic anesteziolog-reanimatolog. La serviciu era prezent medicul terapeut, care în măsura competențelor a oferit răspunsuri la unele întrebări. Din spusele medicului generalist asistarea personalului medical și a deținuților aflați în blocul medical în penitenciar nu este asigurată de infirmieri, dar de către deținuți. *Faptul atragerii personalului necalificat pentru îngrijirea deținuților aflați în blocul medical prezintă îngrijorare din partea Consiliului și contravine prevederilor art.249 al.(2) Cod de executare al Republicii Moldova.*¹³

Serviciul medical este amplasat la etajul 2 al blocului administrativ, în apropiere de biroul șefului penitenciarului și cu o accesibilitate redusă pentru vizite din cauza gratiilor suplimentare. În componența unității sunt: cabinetul stomatologic, cabinetul medicului terapeut, cabinetul medicului psihiatru, cabinetul de proceduri, laboratorul clinico-

¹³ Asistența medicală în penitenciare se acordă ori de câte ori este necesar sau la cerere, de către un personal calificat, în mod gratuit, potrivit legii

biochimic și izolatorul medical (destinat pentru izolarea bolnavilor infecțioși pînă la transferul în spital). La fel accesul în blocul medical este asigurat de un deținut angajat în calitate de infirmier în cadrul penitenciarului.

Serviciul medical din penitenciar este destinat pentru oferirea tratamentului deținuților în condiții de ambulator, fără paturi de staționar. Din discuția cu unicul reprezentant al serviciului medical prezent la serviciu, am constatat că este insuficient numărul de personal medical, având în vedere faptul că șeful serviciului medical este solicitat frecvent să meargă la spitalul penitenciar, iar ceilalți colegi sunt angajați civil prin cumul.

Un alt aspect denunțat de către deținuți, este faptul că personalul medical nu oferă asistență medicală la solicitare, sau chiar dacă se prezintă la solicitări, oferă informații superficiale (o persoană din blocul disciplinar a acuzat o rană la picior și a declarat că medicul a răspuns abia a 3-a zi la solicitare și când l-a vizitat, a făcut-o superficial), au existat cazuri de repartizare inclusiv a medicamentelor expirate – ceea ce este o ingerință gravă asupra sănătății persoanelor care sunt private de libertate; această manifestare o ar putea fi catalogată un tratament degradant și inuman a persoanelor deținute. Alt deținut nou-venit a relatat că se află în instituție de pe 22.11.2016 și încă nu a fost examinat de medic și are nevoie de tratament medical. La fel au fost plîngerii verbale din partea altor 3 deținuți că nu le este asigurat accesul la medic, necătfînd la solicitările lor. Personalul penitenciarului, pe de altă parte, a asigurat că în caz de solicitări din partea deținuților medicul intervine în scurt timp la solicitare. *Consiliul atrage atenția administrației penitenciarului trebuie să garanteze asigurarea dreptului la asistență medicală al persoanelor condamnate conform prevederilor art. 249 al.(1)¹⁴ Cod de executare a RM.*

S-a stabilit, că în încăperea izolatorului pentru bolnavi infecțioși, la moment se dețin cu titlu de spațiu locativ 5 deținuți – o persoană cu dizabilitate locomotorie care necesită îngrijiri speciale și o persoană cu probleme de sănătate mentală; alte 3 persoane din spusele personalului medical, au rol de îngrijitori, deoarece funcții de infirmieri în statele personalului nu sunt prevăzute. La examinarea cartelei medicale, s-a stabilit că persoana suferă de consecințele ictusului cerebral, dar și diabet zaharat și hipertensiune arterială gradul III risc înalt. A fost internat în secția psihoneurologie a Penitenciarului nr.16 Pruncul în martie 2016 și septembrie 2015. În extrase lipsesc date concludente privitor la maladiile concomitente și consultațiile specialiștilor endocrinolog și cardiolog, dar și date privitor la examinarea în Consiliu Consultativ Medical privitor la aplicarea art.95 CP.

În conformitate cu datele statistice prezentate, la finele a 9 luni ale 2016 la supraveghere medicală cu diverse maladii se aflau 585 deținuți (circa 80%) din total. Acest număr necesită un volum considerabil de servicii, precum și o bună asigurare cu medicamente.

¹⁴ Dreptul la asistență medicală al persoanelor condamnate este garantat

Ponderea petițiilor din partea deținuților examinate în instituție privitor la acordarea asistenței medicale a constituit circa 10% (2015,2016) și din partea rudelor deținuților – 7%.

Asigurarea cu medicamente

Asigurarea cu medicamente a Penitenciarului nr.15 este realizată pe două căi: prin distribuție din Direcția Medicală DIP și procurări locale în cazul necesităților speciale, neacoperite prin procurări centralizate. Astfel, din DIP au fost livrate medicamente în sumă de 191 363, 71 lei MD (2016) comparativ cu 234 164,22 lei MD (2015). În anul 2016, pentru procurări locale au fost alocați 10 957 lei MD.

În discuțiile cu deținuții, am fost informați despre insuficiența medicamentelor. Un detinut, care necesită inhalator salbutamol(1 flacon pentru o lună) este asigurat cu acest medicament de către rude, deoarece în serviciul medical nu este disponibil. Verificând listele cu medicamente, s-a stabilit că în anul 2016 nu a fost nici o intrare de acest produs, iar în 2015 – doar 16 unități, ce este evident insuficient pentru acoperirea necesităților unui penitenciar cu capacitatea de circa 700 deținuți.

Spectru și cantitatea medicamentelor intrate în instituție nu sunt suficiente pentru respectarea protocoalelor clinice și schemelor standard de tratament.

Mai mult ca atât, în instituție a fost livrat 10 cutii cu preparatul **antituberculos** Rifampicina 300 mg/N100, care reprezintă o **incălcare gravă** a legislației în vigoare deoarece este un medicament esențial destinat tratamentului tuberculozei în secțiile fiziopneumologie sub tratament direct observat și în combinație cu alte antituberculoase. Comanda de medicamente se realizează prin calculele Programului Național de Control a Tuberculozei și se supune unei stricte raportări. Administrarea necontrolată a unui singur preparat induce la dezvoltarea rezistenței medicamentoase și în caz de dezvoltare a căreia – scade șansele la vindecare.

Asistența medicală urgentă prespitalicească și spitalicească

Pe parcursul anului 2016 au fost escortate în instituțiile medico-sanitare publice ale Ministerului Sănătății pentru investigații și tratament 35 de deținuți, inclusiv 17 persoane cu diverse traumatisme (50%), 3 persoane cu automutilări, 5 vizite la stomatolog. Evidența ieșirilor este realizată în serviciul medical într-un registru pentru uz intern.

Lipsește registru privitor la internările în spitalul penitenciar, precum și motivele internării după maladie și gravitate (internări urgente sau planificate).

Controlul maladiilor infecțioase (tuberculoza, infecția HIV SIDA)

Din discuții cu condamnații, s-a stabilit că în anii 2015-2016 controlul radiologic al organelor cutiei toracale pentru depistarea tuberculozei a fost efectuat o singură dată. Aceasta este o încălcare gravă a prevederilor actelor normative naționale și internaționale, care prevăd examinarea radiologică a deținuților obligator la intrare în sistemul penitenciar și ulterior la fiecare 6 luni de aflare în detenție. Acest fapt pune în pericol controlul

tuberculozei in sistemul penitenciar și expune riscului răspândirii acestei boli între deținuți și personalul penitenciar.

Din discuție cu condamnații au fost expuse lucruri alarmante privitor la funcționalitatea programelor de reducere a riscului (distribuirea de seringi sterile în scopul prevenirii transmiterii bolilor prin sînge, cum ar fi infecția HIV SIDA și hepatitele virale). Accesibilitatea seringelor este limitată de influența subculturii criminale care impune regula de raportare către ”elita” a solicitării seringelor sterile și a disponibilității drogului nelegal injectabil. Deținutul a recunoscut că a consumat drogul cu acelaș ac cu altă persoană, ceea ce reprezintă un risc enor de infectare cu boli grave. Sunt necesare măsuri urgente de implicare a întreg personalului penitenciar în informarea asupra consumului riscant de droguri și diminuare a influenței subculturii criminale.

La fel, securitatea personalului de riscul contaminării cu boli cu transmitere prin sînge în timpul perchezițiilor nu este asigurată. Din discuții cu administrația penitenciarului, s-a stabilit că nu sunt cunoscute prevederile actelor normative la acest subiect, precum și lipsesc seturile individuale de percheziții. Sunt urgent necesare instruirii repetate în scopul asigurării securității la locul de muncă.

Sănătatea mentală

În statele serviciului medical este angajat medic psihiatru pe 0,5 salariu. Totodată, s-a stabilit că la momentul actual medicul se află în concediu anual și asistența psihiatrică nu este asigurată.

Unul din pacienții plasați în izolator medical, cu tulburare de personalitate și tentativă de suicid în septembrie 2016, a sosit în Penitenciarul nr.15 pe data de 13.10.2016 cu inscripția că la moment starea este satisfăcătoare. Ulterior, nici o inscripție medicală nu există, inclusiv a psihiatrului și a motivelor de întreținere în serviciul medical. Din discuțiile cu medical generalist s-a constatat că în timpul aflării a deținutului respectiv în incinta blocului medical a penitenciarului lui îi sunt prescrise substanțe psihotrope, chiar și în absența medicului psihiatru în dependență de starea lui de sănătate. Alt pacient cu epilepsie, a relatat că nu a fost la tratament staționar din anul 2015, în medicul psihiatru nu l-a consultat nici o dată în anul 2016. Respectiv, asigurarea cu asistență psihiatrică este sub normele recomandate și poate fi considerată ca tratament degradant.

Traumatisme și automutilări

Registru de evidență a traumatismelor (inclusiv automutilări) se completează, inclusiv cu indicarea tipului traumei. Pe parcursul a 11 luni ale anului 2016, în instituție au fost înregistrate 35 de automutilări – de 2 ori mai multe comparativ cu anul precedent (, în 2015 -19 cazuri, în 2016), fapt ce poate duce la concluzia că motivele pot fi dezacordul cu condițiile de detenție, neînțelegeri între deținuți și etc

Persoanele cu dizabilități

În corespundere cu informația prezentată de către serviciul medical, în instituție se află 20 de deținuți cu grad de dizabilitate, inclusiv 3 – cu grad sever și 17 – cu grad mediu.

Din necesitățile expuse privitor la nevoile speciale:

Doi deținuți cu diabet zaharat necesită asigurare cu glucometre, un condamnat – necesită protezare a membrului inferior cu încălțăminte specială și alții 4 – consultația oftalmologului cu prescrierea ochelarilor.

Verificări a condițiilor sanitar-igienice

Condițiile sanitar-igienice în instituție nu corespund unui trai decent. O problemă comună pentru întreg penitenciarul este deficitul de personal, inclusiv în serviciul medical, amplificat de necesitatea escortării deținuților la ședințele de judecată. Controlul organelor ierarhic superioare asupra respectării actelor normative în instituție este insuficient. În *Registru de monitorizare a controalelor efectuate de către organele ierarhic superioare* (care se păstrează la ofițerul de serviciu a instituției) nu există nici o înscrisătură privitor la control realizat de către Direcția Medicală cu referire la aspectele sanitar-igienice din instituție. La fel, atribuțiile de verificare a stării sanitar igienice de către serviciul medical al penitenciarului nr.15 nu sunt îndeplinite, inclusiv nu sunt disponibile rapoarte adresate șefului penitenciarului și Direcției Medicale DIP¹⁵.

Blocul alimentar

La momentul vizitei șeful cantinei nu era prezent la serviciu din explicațiile administrației fiind implicat în alte activități în afara instituției (escortare). Blocul alimentar al penitenciarului este reprezentat prin mai multe încăperi ca: ospătăria pentru deținuți, spații pentru pregătirea, distribuirea mâncării, spalarea veselei, încăperi pentru păstrarea produselor alimentare. Deținuții sunt hrăniți de 3 ori pe zi, asigurându-le mâncare caldă în permanență.

Este de apreciat faptul că cantina în care deținuții servesc mesele, este într-o stare bună, îngrijită. Capacitatea ospătăriei pentru deținuți este de maxim 100 locuri, astfel alimentarea deținuților se efectuează în 6-7 schimburi, ceea ce presupune un timp îndelungat pînă cînd toți deținuții mănîncă. Totodată, este prezentă practica de luare ”la pachet” a produselor gata preparate în veselă individuală pentru 1-5 persoane și servire a mesei în blocurile locative.

Cu referire la bucătărie și spațiile destinate depozitării alimentelor, putem concluziona că acestea erau insalubre, podeaua era nesigură și lunecoasă, soluția pentru dezinfectare lipsea. Cu privire la dezghețarea alimentelor congelate, acestea periodic sunt aduse din depozitul frigorifer și plasate în 2 căzi uzate și cu un miros neplăcut.

Starea sanitară a părții blocului alimentar destinat preparării hranei este nesatisfăcătoare, nu corespunde prevederilor Regulamentului privind organizarea

¹⁵ Punct 492. Organul responsabil de controlul stării sanitar-igienice în penitenciare este Departamentul Instituțiilor Penitenciare, prin intermediul serviciilor specializate ;(HG Nr. 1310 din 24.11.2008 cu privire la Departamentul instituțiilor penitenciare)

alimentației deținuților în penitenciare¹⁶, aprobat prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 512 din 26.12.2007, precum urmează:

- ✓ Încăperile blocului alimentar necesită reparație. Au fost observate prize electrice și becuri nefuncționale.
- ✓ Lucrătorii blocului alimentar nu sunt asigurați cu vestimentație specială de protecție sanitară a produselor alimentare.
- ✓ În încăperile destinate preparării hranei sunt depozitate încălțăminte, lucrătorilor, cutii goale și alte obiecte, nefiind respectate prevederile normelor sanitar-igienice.
- ✓ Mesele și suprafețele destinate diferitor tipuri de produse nu sunt marcate în modul corespunzător; vasele pentru alimente nu erau inscripționate, se foloseau pentru mâncarea pregătită inclusiv recipiente din plastic nealimentar
- ✓ Nu au fost observate vizual liste ale obiectelor ascuțite din fiecare încăpere a blocului alimentar, la fel și Registrul de evidență a Inventarului ascuțit de bucătărie
- ✓ Registrul de evidență a controlului asupra calității de preparare a hranei nu se completează conform cerințelor în vigoare. Conform prevederilor legale, controlul asupra preparării hranei se efectuează de către lucrătorul medical de serviciu și alte persoane cu funcții de răspundere, conform dispoziției șefului penitenciarului. Însă s-a constatat, că deținutul angajat în calitate de bucătar contrasemnează în Registrul de evidență a controlului asupra calității de preparare a hranei, ce nu poate fi considerat persoană cu funcție de răspundere în caz de survenire a unei situații excepționale. Analiza registrului a evidențiat caracterul formal al inscripțiilor personalului medical de tipul ”mîncare calitativă”, în rubrică fiind necesar de expus și asupra condițiilor sanitar-igienice de întreținere a cantinei.
- ✓ Meniul care a fost prezentat nu conținea informații cu privire la gramaj și cantitatea de calorii.
- ✓ Probele zilnice de hrană se păstrează în frigider timp de 3 zile, dar colectarea și marcarea probelor este efectuată de către deținut, angajat în calitate de bucătar, fără semnătura medicului ori a șefului cantinei. Astfel, la momentul vizitei în cantina hrana pentru prînz deja era repartizată în cratițe, iar semnătura medicului în registru nu era prezentă, precum și probele alimentare nu erau colectate.
- ✓ Am solicitat prezentarea cartelelor sanitare a personalului angajat la cantine, dar care nu mi-au fost prezentate prin invocarea motivului absenței șefului cantinei și a șefului serviciului medical¹⁷.

¹⁶ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=327188>

¹⁷ Conform pct. 7 (g), 7 (i) al Ordinului MJ nr.512 din 26.12.2007 în obligațiunile șefului serviciului medical se include: *să efectueze controlul și examenul medical al lucrătorilor cantinei, depozitelor de produse alimentare și a persoanelor ocupate la transportul produselor și al hranei, precum și al persoanelor nou-angajate în aceste servicii; să informeze Departamentul Instituțiilor Penitenciare despre cazurile de neîndeplinire, de către persoanele de răspundere din penitenciar a regulilor sanitare la obiectele de alimentație.* •• în obligațiunile șefului șefului cantinei se include: *...Să asigure efectuarea la timp a controlului*

Discutând cu deținuții, observăm păreri diferite cu privire la calitatea hranei, majoritatea declară că nu este suficientă și că se bazează pe alimentele transmise de familie. Magazinul din incinta penitenciarului reprezintă o alternativă în acest sens, deținuții, contra plată, având posibilitatea achiziționării celor necesare.

b) activitățile deținuților

Programe educaționale și psiho-sociale

În instituție în primele 9 luni ale anului 2016 au derulat următoarele programe educative, realizate de:

Asistentul social:

1. Programul cu privire la pregătirea spre eliberare "Prosocial" – 76 beneficiari
2. Programul cu privire la pregătirea de eliberare condiționată înainte de termen – 101 beneficiari

Psihologul:

3. Programul de reabilitare psihosocială a persoanelor dependente de droguri – 62 beneficiari
4. Programul cu privire la educație pentru sănătate în mediul penitenciar – 69 deținuți
5. Programul Art-terapia în dezvoltarea creativității -25 deținuți
6. Programul de reducere a violenței în mediul penitenciar – 49 deținuți
7. Programul de reabilitare psihosocială a deținuților care au săvârșit infracțiune de furt sau jaf – 42 deținuți

Șefii de sector:

8. Programul de alfabetizare – 8 beneficiari
9. Programul de adaptare la condițiile de detenție – 130 condamnați
10. Programul "Pictatul și sculptura e ca arta și cultura" – 15 persoane
11. Instruirea vocațional-tehnică – 69 condamnați
12. Programul "Prosport" – 44 deținuți.

Astfel, pe parcursul anului au fost acoperiți cu programe educative doar 177 deținuți (circa 25% din numărul total de deținuți). S-a constatat că din cauza aplicării Legii privind Amnistia (nr.210 din 29.07.2016) au fost depuse rapoarte privind sistarea desfășurării ședințelor de program din cauza volumului sporit de lucru realizat de personal. Dar, această situație creată limitează accesul la programe educative a deținuților co-interesați în ședințe și neeligibili pentru aplicarea amnistiei.

La fel, din discuții s-a stabilit că în perioada lunilor octombrie – noiembrie 2016, de către administrație a fost interzis accesul reprezentanților organizațiilor neguvernamentale

pentru desfășurarea activităților cu condamnații cu invocarea motivului de prevenire a destabilizării situației în legătură cu alegerile prezidențiale.

O altă problemă identificată, este legată de accesul la serviciul de documentare a deținuților. La momentul vizitei, în instituție se dețin 49 persoane fără cetățenia RM, o persoană apatridă și 9 cetățeni străini. Asistentul social al instituției inițiază procedura de colectare a actelor necesare, neavind o linie bugetară pentru necesități de serviciu, dar reieșind din obligativitatea achitării certificatelor – se realizează exclusiv cu suportul financiar al deținutului sau rudelor sale.

În aceeași ordine de idei, observăm prezența atelierelor de lucru pentru deținuți: atelier de prelucrare a fierului, atelier de prelucrare a lemnului. În urma vizitei acestor spații, am constatat că încăperea este situată la etajul 1 cu acces nerestricționat și fără un post de supraveghere permanent. Încăperea este cu surplus de obiecte tăioase, instrumente și echipamente funcționale și defectate. Nu există semne vizuale de numerotare (luare în evidență) a instrumentelor, uneltelor de muncă de către unitatea de serviciu. S-a depistat că, lipsesc listele instrumentelor și uneltelor de muncă păstrate și folosite de către condamnați din această încăpere și care nu sunt luate la evidență de către Serviciul regim și supraveghere, ceea ce constituie abatere de la cerințele de securitate.

La fel s-a stabilit că 2 condamnați locuiesc în această zonă (spațiu) de producere ce nu este destinată spațiului locativ. Trusa improvizată de prim ajutor medical (un dulap din lemn fără semne distinctive plasat pe perete) este disponibilă în locul improvizat de trai a unuia dintre condamnați, dar lipsește lista consumabilelor și medicamentelor disponibile.

Această încăpere, în caz de altercații între deținuți sau situație excepțională de nesupunere în masă, reprezintă un arsenal de obiecte interzise, periculoase care pot fi utilizate în calitate de arme improvizate.

Putem concluziona, că posibilitățile de implicare în câmpul muncii și ocuparea timpului liber sunt reduse, și datorită retragerii a mai multor agenți economici. Din rândul condamnatilor la munci remunerate la obiectivul păzit în afara penitenciarului la I.S. „Sarmat” activează 47 condamnați, iar conform schemei de încadrare a condamnaților în câmpul muncii la deservirea gospodărească sunt 50 de funcții, care la moment sunt suplinite.

Din 2013, pe teritoriul penitenciarului a fost renovată și funcționează sala de sport unde deținuții pot practica zilnic activități recreative/ sportive. Colaboratorii Penitenciarului au declarat că toți deținuții au acces la această sală.

IV. Finalizarea vizitei

Urmare a desfășurării vizitei de monitorizare, a fost efectuată o discuție de informare privind constatările cu conducerea instituției.

V. Consiliul de prevenire a torturii recomandă:

A. Departamentul Instituțiilor Penitenciare:

1. De a informa șefii de penitenciare privitor la Legea nr.52 și rolul Consiliului de prevenire a torturii.
2. De a identifica resurse necesare reconstrucției acoperișului blocului avariat.
3. De a reduce numărul persoanelor deținute în Penitenciarul 15 Cricova la nivelul de 600 de deținuți, capacitatea maximă admisibilă în respectiv penitenciar.
4. De a transforma celulele de mare capacitate din Blocul locativ nr. 4 în unități de locuit mai mici.
5. De a sista activitatea spațiilor/celulelor (Blocul 1) pentru amplasarea deținuților în regim de carceră, carantină sau protecție cu identificarea soluțiilor alternative de cazare.
6. De a interzice fumatul în încăperi și de a amenaja spații speciale pentru fumat conform prevederilor legale.
7. De a realiza un control minuțios asupra realizării circuitului medicamentelor antituberculoase în cadrul sistemului penitenciar, inclusiv elucidarea motivelor de distribuire a Rifampicinei în Penitenciarul nr.15 Cricova și luarea măsurilor, după caz.
8. De a efectua un control minuțios asupra managementului medicamentelor în cadrul Penitenciarului nr.15 Cricova, inclusiv termenele de valabilitate și cantitatea racordată la profilul maladiilor deținuților aflați în această instituție.
9. De a diversifica și extinde numărul activităților organizate pentru deținuții din penitenciar, în special în ceea ce privește încadrarea în câmpul muncii și programe de educație / formare profesională.
10. De a reevalua practica de achitare a intrevederilor, care poate fi un impediment considerabil de restricție a comunicării cu rudele.
11. Pentru reducerea substanțială a costurilor de escortă care sunt suportate și nebugetate de către administrația Penitenciarului, se recomandă de a interveni cu propuneri legislative privitor la oportunitatea de a introduce realizarea conceptului de conferințe-video astfel încât persoanele private de libertate să poată fi audiate de judecător fără a fi deplasate în sălile de judecată.

B. Penitenciarului nr.15-Cricova:

1. De a elabora de comun cu Departamentul Instituțiilor Penitenciare un Plan instituțional de redresare a tuturor aspectelor de detenție în baza recomandărilor expuse, inclusiv prin fortificarea măsurilor administrative.
2. De a exclude practica de folosire a perdelelor în marile dormitoare cu realizarea măsurilor de reparație cosmetică și sanitar-igienice corespunzătoare.
3. De a asigura activitatea blocului alimentar în conformitate cu cerințele ordinului MJ nr.512 din 29.12.2007.
4. De a interzice folosirea buteliilor de gaz pe teritoriul instituției penitenciare

5. De a realiza instruirea personalului penitenciar privitor la securitatea perchezițiilor și realizarea programelor de reducere a riscurilor.
6. De a continua eforturile de implicare a deținuților în programe de activități, luând în considerare necesitățile specifice ale deținuților, inclusiv și a deținuților din cadrul regimului inițial de executare.
7. De a lua măsuri necesare în vederea asigurării dreptului la corespondență și dreptului la petiționare a deținuților. (inclusiv secretul corespondenței), în special de a plasa o cutie poștală accesibilă tuturor deținuților din Blocul I, la care să aibă acces sub cheie doar poștașul. Petițiile/plîngerile adresate administrației penitenciarului fără intermediari și să fie înregistrate în secretariatul unității, cu aplicarea numărului și parafei de primire pe exemplarul doi al actului respectiv, care se restituie deținuțului.
8. De a reduce gradul de ocupare a încăperilor locative, inclusiv prin distribuirea mai uniformă a persoanelor deținute prin încăperi disponibile, în vederea atingerii standardului de cel puțin 4 m² de spațiu locativ per deținut, excluzînd blocurile sanitare.
9. De a efectua curățenie generală în penitenciar, precum și stabilirea unui plan de efectuare a curățeniei curente și control a stării sanitar-igienice periodice;
10. De a separa complet veceurile integrate din toate celulele, de la podea pînă la plafon;
11. De a asigura administrarea medicamentelor psihotrope deținuților doar cu prescrierea medicului psihiatru și cu consimțămîntului persoanei față de care acest tratament se aplică.
12. De a asigura evidență strictă cu referire la termenele de valabilitate a medicamentelor.
13. De a efectua reparație în blocul alimentară în vederea respectării secțiunii 40 a Statutului executării pedepsei de către condamnați și normelor sanitaro-igienice prevăzute de legislația națională.

Data aprobării raportului

15 decembrie 2016

Prin prezenta semnătură, confirmăm că acest raport a fost elaborat și aprobat prin consensus de către toți membrii Consiliului de Prevenire a Torturii care au participat la vizita preventivă în Penitenciarul nr. 15- Cricova

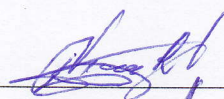
Svetlana Doltu – membru CPT, raportor principal

S. Doltu

Ceslav Panico – membru CPT, co-raportor

Ceslav Panico

Radu Nicoară – membru CPT, co-raportor

Mihail Gorincioi – membru CPT, co-raportor

